

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

Tomasz A. Winiarczyk

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

- jeden z obszarów działalności Unii Europejskiej, który obejmuje wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która może prowadzić do wspólnej obrony
- powołana na mocy traktatu z Maastricht, podpisanego 7 lutego 1992 roku
- jej podstawowym zadaniem jest koordynowanie polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa zewnętrznego państw członkowskich Unii Europejskiej w celu ochrony wspólnych wartości, podstawowych interesów, niezawisłości i integralności Unii

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 21. Zasady działań zewnętrznych Unii

1. Działania Unii na arenie międzynarodowej oparte są na zasadach, które leżą u podstaw jej utworzenia, rozwoju i rozszerzenia oraz które zamierza wspierać na świecie: **demokracji, państwa prawnego, powszechności i niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego.** Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi, regionalnymi lub światowymi, które wyznają zasady, o których mowa w akapicie pierwszym. Sprzyja ona wielostronnym rozwiązaniom wspólnych problemów, w szczególności w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 21. Zasady działań zewnętrznych Unii

2. Unia określa i prowadzi wspólne polityki i działania oraz dąży do zapewnienia wysokiego stopnia współpracy we wszelkich dziedzinach stosunków międzynarodowych, w celu:

- a) ochrony swoich wartości, podstawowych interesów, bezpieczeństwa, niezależności i integralności;
- b) umacniania i wspierania demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego;
- c) utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i umacniania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, jak również z zasadami Aktu końcowego z Helsinek oraz celami Karty Paryskiej, w tym z celami i zasadami dotyczącymi granic zewnętrznych;
- d) wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz środowiskowego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa;
- e) zachęcania wszystkich krajów do integracji w ramach gospodarki światowej, między innymi drogą stopniowego znoszenia ograniczeń w handlu międzynarodowym;
- f) przyczyniania się do opracowywania międzynarodowych środków służących ochronie i poprawie stanu środowiska oraz zrównoważonego zarządzania światowymi zasobami naturalnymi, w celu zapewnienia trwałego rozwoju;
- g) niesienia pomocy narodom, krajom i regionom dotkniętym klęskami żywiołowymi lub katastrofami spowodowanymi przez człowieka; oraz
- h) wspierania systemu międzynarodowego opartego na silniejszej współpracy wielostronnej i na dobrych rządach na poziomie światowym.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 21. Zasady działań zewnętrznych Unii

3. Unia szanuje zasady i dąży do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępach 1 i 2, przy opracowywaniu i wprowadzaniu w życie jej działań zewnętrznych w różnych dziedzinach objętych niniejszym tytułem i częścią piątą Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również zewnętrznych aspektów innych polityk Unii.

Unia czuwa nad spójnością różnych dziedzin jej działań zewnętrznych oraz nad ich spójnością z innymi politykami Unii. Rada i Komisja, wspomagane przez wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, zapewniają tę spójność oraz współpracują w tym celu.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 22. Strategiczne interesy i cele Unii

1. Na podstawie zasad i celów wymienionych w artykule 21 **Rada Europejska określa strategiczne interesy i cele Unii.**

Decyzje Rady Europejskiej w sprawie strategicznych interesów i celów Unii dotyczą wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz innych dziedzin dotyczących działań zewnętrznych Unii.

Decyzje te mogą dotyczyć stosunków Unii z określonym krajem lub regionem lub określonego tematu.

Określają one ich czas trwania oraz środki, które mają zostać udostępnione przez Unię i Państwa Członkowskie.

Rada Europejska stanowi jednomyślnie na zalecenie Rady przyjmowane przez nią na warunkach przewidzianych dla każdej dziedziny.

Decyzje Rady Europejskiej są wprowadzane w życie zgodnie z procedurami przewidzianymi w Traktatach.

2. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz Komisja, w innych dziedzinach działań zewnętrznych, mogą przedkładać Radzie wspólne wnioski.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 24. Kompetencje Unii w sprawach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

1. Kompetencje Unii w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa obejmują wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która może prowadzić do wspólnej obrony.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa podlega szczególnym zasadom i procedurom.

Jest określana i realizowana przez Radę Europejską i Radę stanowiącą jednomyślnie, chyba że Traktaty przewidują inaczej. Wyklucza się przyjmowanie aktów prawodawczych.

Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa wykonuje wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Państwa Członkowskie, zgodnie z Traktatami. Szczególną rolę Parlamentu Europejskiego i Komisji w tej dziedzinie określają Traktaty.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w zakresie tych postanowień, z wyjątkiem właściwości do kontrolowania przestrzegania artykułu 40 niniejszego Traktatu i do kontroli legalności niektórych decyzji przewidzianych w artykule 275 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 24. Kompetencje Unii w sprawach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

2. W ramach zasad i celów swoich działań zewnętrznych Unia Europejska prowadzi, określa i realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, opartą na rozwoju wzajemnej solidarności politycznej między Państwami Członkowskimi, określaniu kwestii stanowiących przedmiot ogólnego zainteresowania i osiągnięciu coraz większego stopnia zbieżności działań Państw Członkowskich.

3. Państwa Członkowskie popierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, politykę zewnętrzną i bezpieczeństwa Unii w duchu lojalności i wzajemnej solidarności i szanują działania Unii w tej dziedzinie.

Państwa Członkowskie działają zgodnie na rzecz umacniania i rozwijania wzajemnej solidarności politycznej.

Powstrzymują się od wszelkich działań, które byłyby sprzeczne z interesami Unii lub mogłyby zaszkodzić jej skuteczności jako spójnej sile w stosunkach międzynarodowych.

Rada i wysoki przedstawiciel czuwają nad poszanowaniem tych zasad.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 25. Działania Unii w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

tzw. INSTRUMENTY wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

Unia prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa poprzez:

- a) określanie ogólnych wytycznych;
 - b) przyjmowanie decyzji określających:
 - (i) działania, które powinny być prowadzone przez Unię;
 - (ii) stanowiska, które powinny być podjęte przez Unię;
 - (iii) zasady wykonania decyzji, o których mowa w podpunktach (i) oraz (ii);
- oraz
- c) umacnianie systematycznej współpracy między Państwami Członkowskimi w prowadzeniu ich polityki.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 26. Realizacja wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

1. Rada Europejska określa strategiczne interesy Unii, ustala cele oraz określa ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, łącznie ze sprawami mającymi wpływ na kwestie polityczno-obronne. Przyjmuje niezbędne decyzje.

Jeżeli wymaga tego sytuacja międzynarodowa, przewodniczący Rady Europejskiej zwołuje nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej w celu określenia strategicznych kierunków polityki Unii w obliczu takiej sytuacji.

2. Rada opracowuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa oraz podejmuje decyzje niezbędne do określenia i realizacji tej polityki na podstawie ogólnych wytycznych i strategicznych kierunków określonych przez Radę Europejską.

Rada i wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa zapewniają jednolitość, spójność i skuteczność działań Unii.

3. Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa realizują wysoki przedstawiciel oraz Państwa Członkowskie, stosując środki krajowe i unijne.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 28. Działania operacyjne Unii

1. Jeżeli sytuacja międzynarodowa wymaga działań operacyjnych Unii, Rada przyjmuje niezbędne decyzje.
Decyzje te określają ich zasięg, cele, zakres i środki, jakie mają być oddane do dyspozycji Unii, warunki wprowadzania ich w życie oraz - w razie potrzeby - czas ich trwania.
Jeżeli nastąpiła zmiana okoliczności mająca wyraźny wpływ na kwestię stanowiącą przedmiot takiej decyzji, Rada dokonuje przeglądu zasad i celów tej decyzji oraz podejmuje niezbędne decyzje.
2. Decyzje, o których mowa w ustępie 1 wiążą Państwa Członkowskie w odniesieniu do zajmowanych przez nie stanowisk i prowadzonych działań.
3. O wszelkim zajęciu krajowego stanowiska lub podjęciu jakiegokolwiek krajowego działania w zastosowaniu decyzji, o której mowa w ustępie 1, dane Państwo Członkowskie informuje w takim czasie, aby możliwe było - w razie potrzeby - wcześniejsze przeprowadzenie w Radzie uzgodnień.
Obowiązek wcześniejszego poinformowania nie dotyczy środków stanowiących jedynie proste wykonanie decyzji Rady na płaszczyźnie krajowej.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 28. Działania operacyjne Unii

4. W przypadku bezwzględnej konieczności wynikającej z rozwoju sytuacji i wobec braku przeglądu decyzji Rady, o której mowa w ustępie 1, Państwa Członkowskie mogą zastosować w trybie pilnym niezbędne środki, uwzględniając ogólne cele takiej decyzji.
Państwo Członkowskie, które stosuje takie środki, informuje o nich niezwłocznie Radę.
5. W przypadku poważnych trudności w wykonaniu decyzji, o której mowa w niniejszym artykule, Państwo Członkowskie powiadamia o nich Radę, która rozważa je i poszukuje właściwych rozwiązań.
Nie mogą być one sprzeczne z celami decyzji, o której mowa w ustępie 1 ani szkodzić jego skuteczności.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 29. Zgodność polityk krajowych Państw Członkowskich ze stanowiskami Unii

Rada przyjmuje decyzje, które określają podejście Unii do danego problemu o charakterze geograficznym lub przedmiotowym. Państwa Członkowskie zapewniają zgodność swych polityk krajowych ze stanowiskami Unii.

Art. 30. Pytania, inicjatywy i wnioski w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

1. Każde Państwo Członkowskie, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub wysoki przedstawiciel przy wsparciu Komisji mogą zwracać się do Rady z wszelkimi pytaniami dotyczącymi wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz przedkładać Radzie, odpowiednio, inicjatywy lub wnioski.

2. W przypadkach wymagających szybkiej decyzji wysoki przedstawiciel zwołuje, z inicjatywy własnej albo na wniosek Państwa Członkowskiego, w ciągu 48 godzin lub - w razie bezwzględnej potrzeby - w krótszym terminie nadzwyczajne posiedzenie Rady.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 34. Koordynacja działań Państw Członkowskich Unii

1. Państwa Członkowskie koordynują swe działania w organizacjach międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych, podtrzymując na tym forum stanowiska Unii. Organizację tej koordynacji zapewnia wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

Jeżeli w organizacjach międzynarodowych lub podczas konferencji międzynarodowych nie są reprezentowane wszystkie Państwa Członkowskie, uczestniczące Państwa Członkowskie podtrzymują stanowiska Unii.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 35. Współpraca misji dyplomatycznych i konsularnych Państw Członkowskich oraz delegatur i przedstawicielstw Unii

Misje dyplomatyczne i konsularne Państw Członkowskich oraz delegatury Unii w państwach trzecich i na konferencjach międzynarodowych, a także ich przedstawicielstwa w organizacjach międzynarodowych współpracują ze sobą, tak aby zapewnić poszanowanie i wykonanie decyzji określających stanowiska i działania Unii przyjętych na mocy niniejszego rozdziału (art. 23-46).

Umacniają one współpracę, wymieniając informacje i dokonując wspólnych ocen.

Przyczyniają się one do wprowadzania w życie prawa obywateli Unii do ochrony na terytorium państw trzecich, o którym mowa w artykule 20 ustęp 2 litera c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również środków przyjętych w zastosowaniu artykułu 23 tego Traktatu.

Przyczyniają się one do wprowadzania w życie prawa obywateli Unii do ochrony na terytorium państw trzecich, o którym mowa w artykule 20 ustęp 2 litera c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również środków przyjętych w zastosowaniu artykułu 23 tego Traktatu.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 37. Umowy zawierane przez Unię

Unia może zawierać umowy z jednym lub z większą liczbą państw lub z organizacjami międzynarodowymi w dziedzinach objętych niniejszym rozdziałem (art. 23-46).

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

PARLAMENT EUROPEJSKI

- Rola Parlamentu Europejskiego w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa jest dość ograniczona i sprowadza się raczej do funkcji konsultacyjnej. Artykuł 36 TUE przewiduje:
 - regularne konsultacje oraz przedstawianie informacji przez Wysokiego Przedstawiciela (ma on również czuwać nad tym, aby poglądy PE zostały należycie uwzględnione),
 - kierowanie pytań lub zaleceń do Rady i Wysokiego Przedstawiciela,
 - debatę parlamentarną dwa razy w roku na temat realizacji WPZiB, w tym wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

RADA EUROPEJSKA

- Rada Europejska określa strategiczne interesy UE oraz ustala cele i ogólne wytyczne WPZiB (Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa).
W szczególnej sytuacji międzynarodowej zwoływane jest nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej.
- Do kompetencji Rady Europejskiej należy też mianowanie Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB oraz odwołanie go według tej samej procedury.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

RADA (UE)

- Rada w obszarze WPZiB działa jako Rada ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych.
- Składa się wówczas z ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich; zbiera się raz w miesiącu i opracowuje unijną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa oraz podejmuje decyzje na podstawie wytycznych Rady Europejskiej.
- Oficjalne stanowiska Rady są publikowane w formie konkluzji lub oświadczeń Rady. Oświadczenia może wydawać także prezydencja i Wysoki Przedstawiciel.
- Przynajmniej raz w trakcie każdej prezydencji odbywa się nieformalne posiedzenie ministrów obrony, choć formalnie nie istnieje Rada ds. Obrony.
- Ministrowie obrony uczestniczą też w sesji Rady ds. Stosunków Zewnętrznych dotyczącej spraw polityczno-wojskowych.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

RADA (UE) – organy pomocnicze

- Organami pomocniczymi Rady są:
 - **Komitet Stałych Przedstawicieli (COREPER)**
 - **Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa (PSC)**, które skupiają ambasadorów lub wyższych urzędników państw członkowskich akredytowanych przy Unii Europejskiej.
- COREPER przygotowuje wszystkie prace Rady.
- PSC zajmuje się politycznymi kwestiami bezpieczeństwa.
- Komitet zbiera się przynajmniej dwa razy w tygodniu i pod egidą Rady sprawuje polityczną kontrolę i strategiczny nadzór nad operacjami zarządzania kryzysowego.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

KOMISJA EUROPEJSKA

- ❑ Rola Komisji Europejskiej w obszarze WPZiB jest mocno ograniczona, w wielu kwestiach instytucja ta pełni jedynie funkcje pomocnicze.
- ❑ Szczególną formą włączenia Komisji w działania UE w tym obszarze jest Wysoki Przedstawiciel ds. PZiB.
- ❑ Komisja zapewnia spójność różnych dziedzin działań zewnętrznych Unii, ale jej właściwe kompetencje ograniczone są do działań zewnętrznych spoza obszaru WPZiB i głównie dotyczą:
 - prowadzenia negocjacji z krajami trzecimi w sferze wspólnej polityki handlowej;
 - koordynacji działań Unii i państw członkowskich w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju i programów pomocowych;
 - nadzorowania stosunków z ONZ, Radą Europy, OBWE i innymi organizacjami międzynarodowymi.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL ds. PZiB

- ❑ jest jednym z wiceprzewodniczących Komisji, lecz jednocześnie jako jedyny członek Komisji nie jest mianowany przez jej Przewodniczącą
- ❑ jest odpowiedzialny za koordynację całości polityki, przedkładanie stosownych propozycji Radzie i zapewnienie spójności działań zewnętrznych
- ❑ pośredniczy między Radą a Parlamentem Europejskim:
 - zgłasza Radzie wnioski i inicjatywy
 - konsultuje z Parlamentem Europejskim i informuje go o kierunkach polityki
- ❑ odgrywa istotną rolę w razie misji utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa, gdyż czuwa nad koordynacją aspektów cywilnych i wojskowych

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa

- ❑ **Josep Borrell**
- ❑ hiszpański polityk, ekonomista i inżynier
- ❑ przewodniczący Parlamentu Europejskiego w latach 2004–2007
- ❑ minister robót publicznych, transportu i środowiska (1993–1996), minister spraw zagranicznych, europejskich i kooperacji (2018–2019)

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 27. Zadania wysokiego przedstawiciela do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

1. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, który przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych, przyczynia się poprzez swoje propozycje do opracowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz zapewnia wykonanie decyzji przyjętych przez Radę Europejską i Radę.

2. Wysoki przedstawiciel reprezentuje Unię w zakresie spraw odnoszących się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Prowadzi w imieniu Unii dialog polityczny ze stronami trzecimi oraz wyraża stanowisko Unii w organizacjach międzynarodowych i na konferencjach międzynarodowych.

3. W wykonywaniu swojego mandatu, wysoki przedstawiciel jest wspomagany przez **Europejską Służbę Działań Zewnętrznych**. Służba ta współpracuje ze służbami dyplomatycznymi Państw Członkowskich i składa się z urzędników właściwych służb Sekretariatu Generalnego Rady i Komisji, jak również z personelu delegowanego przez krajowe służby dyplomatyczne.

Organizację i zasady funkcjonowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych określa decyzja Rady.

Rada stanowi na wniosek wysokiego przedstawiciela po konsultacji z Parlamentem Europejskim i po uzyskaniu zgody Komisji.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 33. Specjalny przedstawiciel Unii do poszczególnych spraw politycznych

Rada może, na wniosek wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, mianować specjalnego przedstawiciela, któremu powierza się mandat w odniesieniu do poszczególnych spraw politycznych. Specjalny przedstawiciel w sprawowaniu swojego mandatu podlega wysokiemu przedstawicielowi.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej KOMISJA a WYSOKI PRZEDSTAWICIEL

- Komisja wypełnia funkcje pomocnicze w stosunku do Wysokiego Przedstawiciela, m.in.:
 - kierowania pytań oraz występowanie z inicjatywami lub wnioskami do Rady (art. 30 TUE)
 - proponowanie środków krajowych lub instrumentów unijnych w odniesieniu do misji utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa (art. 42 TUE)
 - wnioskowanie o zastosowanie klauzuli solidarności na wypadek ataku terrorystycznego, klęski żywiołowej lub katastrofy spowodowanej przez człowieka (art. 222 TWE)

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

EUROPEJSKA POLITYKA SĄSIEDZTWA (EPS)

Partnerstwo Wschodnie (z

Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Gruzją, Mołdawią i Ukrainą)

Unia dla Śródziemnomorza (z

Albanią, Algierią, Bośnią i Hercegowiną, Egiptem, Izraelem, Jordanią, Libanem, Mauretanią, Czarnogórą, Monako, Marokiem, Palestyną, Syrią - zawieszona, Tunezją i Turcją)

- prowadzona w związku z obawami, że rozszerzenie ugrupowania może wytworzyć kolejne podziały i animozje między nową Unią a jej bezpośrednimi sąsiadami na wschodzie i na południu
- służy ona poprawie powszechnego dobrobytu, stabilności i bezpieczeństwa
- za pośrednictwem EPS UE oferuje swoim sąsiadom uprzywilejowane stosunki, których podstawą jest przestrzeganie przez wszystkie strony wspólnych wartości (demokracji i praw człowieka, praworządności, dobrych rządów, zasad gospodarki rynkowej i zrównoważonego rozwoju)
- EPS obejmuje koordynację polityczną i głębszą integrację gospodarczą, większą mobilność i kontakty międzyludzkie
- podstawę EPS stanowią umowy prawne zawarte między UE a jej partnerami – umowy o partnerstwie i współpracy, a także układy o stowarzyszeniu
- UE wspiera wypełnianie celów EPS za pośrednictwem pomocy finansowej, a także współpracy politycznej i technicznej

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

- stanowi integralną część WPZiB
- obejmuje stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej Unii
- może ona doprowadzić do stworzenia wspólnej obrony, jeżeli Rada Europejska tak zadecyduje
- podstawą działań Unii w obszarze bezpieczeństwa jest Europejska Strategia Bezpieczeństwa
- określa ona zagrożenia, na jakie Unia Europejska powinna wspólnie reagować, oraz wskazuje cele, które wspólna polityka bezpieczeństwa ma realizować

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

- ❑ najważniejsze zagrożenia wskazywane w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa:
 - terroryzm
 - broń masowego rażenia
 - konflikty regionalne
 - rozpad państwa
 - przestępczość zorganizowana
- ❑ podstawowe cele ESB:
 - zapobieganie konfliktom przy użyciu narzędzi wojskowych i cywilnych,
 - budowanie bezpiecznego sąsiedztwa poprzez działania na Bliskim Wschodzie, Bałkanach i Kaukazie
 - wzmacnianie porządku międzynarodowego przez współpracę multilateralną

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 42. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

1. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony stanowi integralną część wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Zapewnia Unii zdolność operacyjną opartą na środkach cywilnych i wojskowych.

Unia może z nich korzystać w przeprowadzanych poza Unią misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych.

Zadania te są wykonywane w oparciu o zdolności, jakie zapewniają Państwa Członkowskie.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 42. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

2. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony obejmuje stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej Unii.

Doprowadzi ona do stworzenia wspólnej obrony, jeżeli Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie, tak zadecyduje.

W takim przypadku Rada Europejska zaleca Państwom Członkowskim przyjęcie stosownej decyzji zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Polityka Unii w rozumieniu niniejszej sekcji nie uchybia specyficznemu charakterowi polityki bezpieczeństwa i obronnej niektórych Państw Członkowskich.

Szanuje ona wynikające z Traktatu Północnoatlantyckiego zobowiązania Państw Członkowskich, które uważają, że ich wspólna obrona jest wykonywana w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz jest zgodna z przyjętą w tych ramach wspólną polityką bezpieczeństwa i obronna.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 42. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

3. Państwa Członkowskie, w celu realizacji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, oddają do dyspozycji Unii swoje zdolności cywilne i wojskowe, aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych przez Radę.

Państwa Członkowskie wspólnie powołujące siły wielonarodowe mogą również przekazać je do dyspozycji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Państwa Członkowskie zobowiązują się do stopniowej poprawy swoich zdolności wojskowych.

Agencja do spraw Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (zwana dalej "Europejską Agencją Obrony") określa wymogi operacyjne, wspiera środki ich realizacji, przyczynia się do

określania i, w stosownych przypadkach, wprowadzania w życie wszelkich użytecznych środków wzmacniających bazę przemysłową i technologiczną sektora obrony, bierze udział w określaniu europejskiej polityki w zakresie zdolności i uzbrojenia oraz wspomaga Radę w ocenie poprawy zdolności wojskowych.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 42. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

4. Decyzje dotyczące wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, w tym decyzje w sprawie podjęcia misji, o których mowa w niniejszym artykule, są przyjmowane przez Radę stanowiącą jednomyślnie

na wniosek wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub z inicjatywy Państwa Członkowskiego. Wysoki przedstawiciel może zaproponować, w stosownych przypadkach wspólnie z Komisją, użycie zarówno środków krajowych, jak i instrumentów Unii.

5. W celu ochrony wartości Unii i służenia jej interesom Rada może powierzyć wykonanie danej misji, w ramach Unii, grupie Państw Członkowskich. Wykonanie takiej misji reguluje artykuł 44.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 42. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony

6. Państwa Członkowskie, które spełniają wyższe kryteria zdolności wojskowej i które zaciągnęły w tej dziedzinie dalej idące zobowiązania mając na względzie najbardziej wymagające misje, ustanawiają stałą współpracę strukturalną w ramach Unii. Współpracę tę reguluje artykuł 46. Nie narusza ona postanowień artykułu 43.

7. W przypadku gdy jakiegokolwiek Państwo Członkowskie stanie się ofiarą zbrojnej agresji na jego terytorium, pozostałe Państwa Członkowskie mają w stosunku do niego obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia przy zastosowaniu wszelkich dostępnych im środków, zgodnie z artykułem 51 Karty Narodów Zjednoczonych. Nie ma to wpływu na szczególny charakter polityki bezpieczeństwa i obrony niektórych Państw Członkowskich. Zobowiązania i współpraca w tej dziedzinie pozostają zgodne ze zobowiązaniami zaciągniętymi w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, która dla państw będących jej członkami pozostaje podstawą ich zbiorowej obrony i forum dla jej wykonywania.

porównaj
art. 5
Traktatu
Waszyng-
tońskiego

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

☐ **Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa** –

podmiot kształtujący bieżącą politykę bezpieczeństwa i obrony

- spotyka się dwa razy w tygodniu na szczepie ambasadorów i przygotowuje oceny sytuacji międzynarodowej dla Rady
- inne ważniejsze zadania KPiB:
 - kontrola polityczna i kierownictwo strategiczne nad operacjami zarządzania kryzysowego
 - na mocy upoważnienia Rady – podejmowanie decyzji na czas trwania operacji zarządzania kryzysowego
 - współpraca z Komitetem Wojskowym UE (szefowie obrony państw członkowskich lub ich przedstawiciele), Komitetem ds. Cywilnych Aspektów Zarządzania Kryzysami (eksperti narodowi) oraz Polityczno-Militarną Grupą Roboczą (wysocy urzędnicy z ministerstw krajowych lub stałego przedstawicielstwa)

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 38. Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa

Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 240 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, **Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa obserwuje sytuację międzynarodową w dziedzinach objętych wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa** oraz przyczynia się do określania polityk, wydając opinie dla Rady – na jej żądanie, na żądanie wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub z inicjatywy własnej. Czuwa on również nad wprowadzaniem w życie uzgodnionych polityk, bez uszczerbku dla uprawnień wysokiego przedstawiciela.

W zakresie objętym niniejszym rozdziałem Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa sprawuje, pod kierunkiem Rady i wysokiego przedstawiciela, kontrolę polityczną i kierownictwo strategiczne nad operacjami zarządzania kryzysowego, o których mowa w artykule 43. Rada może upoważnić Komitet do podjęcia, w celu i na czas trwania operacji zarządzania kryzysowego, określonych przez Radę decyzji dotyczących kontroli politycznej i kierownictwa strategicznego nad operacją.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

☐ misje zagraniczne

- UE może z nich korzystać w przeprowadzanych poza swoimi granicami misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa
- obejmują wspólne działania rozbrojeniowe, misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom i utrzymywania pokoju, misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysowemu, w tym misje przywracania pokoju i operacje stabilizacji sytuacji po zakończeniu konfliktów
- UE nie posiada stałej armii i w związku z tym państwa członkowskie udostępniają doraźnie wojska do realizacji określonych celów

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 43. Misje utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania międzynarodowego bezpieczeństwa

1. Misje, o których mowa w artykule 42 ustęp 1, przy prowadzeniu których Unia może użyć środków cywilnych i wojskowych, obejmują wspólne działania rozbrojeniowe, misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom i utrzymywania pokoju, misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysowemu, w tym misje przywracania pokoju i operacje stabilizacji sytuacji po zakończeniu konfliktów.

Wszystkie te misje mogą przyczyniać się do walki z terroryzmem, w tym poprzez wspieranie państw trzecich w zwalczaniu terroryzmu na ich terytoriach.

2. Rada przyjmuje decyzje dotyczące misji, o których mowa w ustępie 1, określając ich cel i zakres, jak również ogólne warunki ich przeprowadzania. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, pod kierunkiem Rady oraz w ścisłym i stałym porozumieniu z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa, czuwa nad koordynacją cywilnych i wojskowych aspektów tych misji.

Traktat o Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 44. Powierzenie przeprowadzenia misji grupie Państw Członkowskich

1. W ramach decyzji przyjmowanych zgodnie z artykułem 43, Rada może powierzyć przeprowadzenie misji grupie Państw Członkowskich, które wyrażą taką wolę i które dysponują zdolnościami wymaganymi dla tej misji.

Te Państwa Członkowskie, wspólnie z wysokim przedstawicielem Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, uzgadniają między sobą sposób zarządzania misją.

2. Państwa Członkowskie uczestniczące w misji informują regularnie Radę o jej przebiegu z własnej inicjatywy lub na wniosek innego Państwa Członkowskiego.

Jeżeli wykonanie misji spowoduje powstanie istotnych konsekwencji lub jeżeli wymaga zmiany celu, zakresu lub warunków misji określonych w decyzjach, o których mowa w ustępie 1, uczestniczące Państwa Członkowskie niezwłocznie informują o tym Radę.

W takich przypadkach Rada przyjmuje niezbędne decyzje.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

□ Europejska Agencja Obrony

- zadania EAO:
- przyczynianie się do określania celów zdolności wojskowych państw członkowskich i oceny wykonania zobowiązań w zakresie zdolności podjętych przez państwa członkowskie
- wspieranie harmonizacji wymagań operacyjnych i ustanowienie skutecznych i spójnych metod dokonywania zamówień
- zgłaszanie wielostronnych projektów dla osiągnięcia celów zdolności wojskowych oraz zapewnianie koordynację programów realizowanych przez państwa członkowskie i zarządzanie konkretnymi programami współpracy
- wspieranie badania nad technologiami obronnymi oraz koordynować i planować wspólne działania badawcze i studia nad rozwiązaniami technicznymi odpowiadającymi przyszłym wymaganiom operacyjnym
- przyczynianie się do określania wszelkich użytecznych środków wzmacniających bazę przemysłową i technologiczną sektora obrony oraz zwiększających efektywność wydatków wojskowych i, w stosownych przypadkach, wprowadzać w życie te środki

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 45. Zadania Europejskiej Agencji Obrony

1. Europejska Agencja Obrony, o której mowa w artykule 42 ustęp 3, podlegająca Radzie, ma za zadanie:

- a) przyczyniać się do określania celów zdolności wojskowych Państw Członkowskich i oceny wykonania zobowiązań w zakresie zdolności podjętych przez Państwa Członkowskie;
- b) wspierać harmonizację wymagań operacyjnych i ustanowienie skutecznych i spójnych metod dokonywania zamówień;
- c) zgłaszać wielostronne projekty dla osiągnięcia celów zdolności wojskowych oraz zapewniać koordynację programów realizowanych przez Państwa Członkowskie i zarządzanie konkretnymi programami współpracy;
- d) wspierać badania nad technologiami obronnymi oraz koordynować i planować wspólne działania badawcze i studia nad rozwiązaniami technicznymi odpowiadającymi przyszłym wymaganiom operacyjnym;
- e) przyczyniać się do określania wszelkich użytecznych środków wzmacniających bazę przemysłową i technologiczną sektora obrony oraz zwiększających efektywność wydatków wojskowych i, w stosownych przypadkach, wprowadzać w życie te środki.

Traktat o Unii Europejskiej

– tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony

Art. 45. Zadania Europejskiej Agencji Obrony

2. Europejska Agencja Obrony jest otwarta dla wszystkich Państw Członkowskich pragnących uczestniczyć w jej pracach.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje decyzję określającą statut, siedzibę i zasady funkcjonowania Agencji. Decyzja ta uwzględnia poziom faktycznego uczestnictwa w działaniach Agencji.

W ramach Agencji tworzy się specjalne grupy skupiające Państwa Członkowskie uczestniczące we wspólnych projektach.

Agencja wykonuje swoje działania, w miarę potrzeby, w powiązaniu z Komisją.

Polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo i obrona Unii Europejskiej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

Stała współpraca strukturalna

- mechanizm umożliwiający państwom członkowskim Unii Europejskiej, które spełniają wyższe kryteria zdolności wojskowej oraz zaciągnęły w tej dziedzinie większe zobowiązania, na pogłębioną współpracę w zakresie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony
- państwa uczestniczące we współpracy zobowiązują się do:
 - współpracy w celu osiągnięcia uzgodnionych celów w dotychczasowe poziomie wydatków inwestycyjnych w zakresie wyposażenia obronnego
 - zbliżenia swoich systemów obronnych
 - zwiększenia dyspozycyjności, interoperacyjności, elastyczności oraz zdolności do rozmieszczenia sił
 - uczestniczyć w głównych wspólnych lub europejskich programach uzbrojenia w ramach Europejskiej Agencji Obrony
- dzięki stałej współpracy strukturalnej już istniejące europejskie siły wielonarodowe (np. Eurokorpus) jak i inne oddziały, których można użyć w operacjach w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, mogłyby zostać objęte patronatem Unii Europejskiej
- postanowienia traktatowe o stałej współpracy strukturalnej nie są obecnie realizowane ze względu na brak woli państw członkowskich

EUROKORPUS

- wielonarodowa struktura wojskowa szybkiego reagowania, utworzona w celu udziału w operacjach kryzysowych, humanitarnych, ratunkowych oraz wymuszania i utrzymania pokoju – zarówno na potrzeby Unii Europejskiej, jak i NATO
- dowództwo korpusu liczy około 1000 żołnierzy
- wraz z rozwiniętą jednostką wsparcia stacjonuje w Strasburgu (Francja)
- ma zdolność dowodzenia formacjami bojowymi o liczebności do 60 000 żołnierzy w różnych operacjach oraz strefach klimatycznych
- członkowie:
 - „Państwa ramowe”:
 - Niemcy – od 1992
 - Francja – od 1992
 - Belgia – od 1993
 - Hiszpania – od 1994
 - Luksemburg – od 1996
 - Polska – od 2022
 - „Państwa delegujące” (obserwatorzy):
 - Grecja – od 2002
 - Turcja – od 2002
 - Włochy – od 2009
 - Rumunia – od 2016

Źródło: *Europejska Polityka Obronna. Mały przewodnik po WPBiO 2010*. Osoba odpow. P. FONTAINE. Oprac. M.C. CÉLÉRIER. Bruksela 2010, s. 18.

bibliografia

- ❑ https://pl.wikipedia.org/wiki/Wsp%C3%B3lna_polityka_zagraniczna_i_bezpiecze%C5%84stwa
- ❑ <https://arslege.pl/traktat-o-unii-europejskiej/k78/>
- ❑ [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/56B15BAEABF21281C125779E0044B5F0/\\$file/Polityka_zagraniczna.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/56B15BAEABF21281C125779E0044B5F0/$file/Polityka_zagraniczna.pdf)
- ❑ https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_pl